

Hoe tijd en ruimte versmelten in het nieuwe Berlijn

'The New Berlin. Memory, Politics, Place' van Karen E. Till

Boeken - 20 april 2006

(20 april 2006) Iedereen die er geweest is vertelt dat in Berlijn 'de geschiedenis op straat ligt'. Hier zwerven nog oude geesten rond en hier dringt het verleden zich op. Deze geesten zijn het onderwerp van Karen E. Tills nieuwste boek 'The New Berlin'. Hierin levert Till een buitengewoon originele bijdrage aan het discours over herinnering en identiteit in de 'Berlijnse Republiek'.

door Krijn Thijs

Maar het belangrijkste manco is dat er in het hele boek nauwelijks sprake is van de DDR of van Oost-Berlijners. Dat het nieuwe Berlijn beheerst wordt door een frappante culturele continuïteit met West- en niet met Oost-Berlijn is een feit. Maar juist daarom zou in een boek over het culturele geheugen van de stad toch gevraagd moeten worden naar die andere helft van de inwoners? Wat zijn hun historische plekken en verhalen? Spookt het ook voor hen in de 'gesamtdeutsche Erinnerungsorte' van het Nieuwe Berlijn, zoals het Holocaustmonument of het Jüdisches Museum?

Serieuze reflectie over de Oost-Duitse kant van het verhaal ontbreekt, zelfs in de korte paragraaf over het concentratiekamp Sachsenhausen, dat van een Oost-Duits tot een nieuw Berlijns museum werd omgebouwd. Hoe fijnzinnig haar decodering van culturele rituelen en symbolen ook mag zijn - Tills antenne voor de representatie van politieke hegemonie is opmerkelijk genoeg niet de gevoeligste.

Desondanks blijft dit boek een magistraal voorbeeld van de manier waarop tijd en ruimte in elkaar overgaan. Het verleden wordt geografisch vastgebonden en kan op bepaalde plekken bezocht worden, terwijl het nieuwe Berlijn de toekomst in kijkt.

De geesten van Berlijn bestaan echt, zij het dat ze zeggen meer over degene die ze oproept en bezweert dan over de plaats waar dat gebeurt.

Krijn Thijs is historicus en verbonden aan het [Duitsland Instituut Amsterdam](#) en de [Universiteit Leiden](#).

- Karen E. Till, *The New Berlin. Memory, Politics, Place*, Minneapolis, 2005), ISBN: 0816640114, € 29,90 (paperback)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/2569/hoe-tijd-en-ruimte-versmelten-in-het-nieuwe-berlijn>